

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету
педагогіки і психології
Бондар В. І.

«_____» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА

варіативної навчальної дисципліни

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
«МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА»**

освітнього рівня _____ бакалавр _____

галузі знань _____ 01 Освіта _____

спеціальності _____ 012 Дошкільна освіта _____

Шифр за навчальним планом ВВ2.2.06

Київ 2019

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Методика викладання освітньої галузі «Мова та література», затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова від «05» «квітня» 2018 р., протокол № ____.

Розробники програми: Поворознюк С.І., доцент кафедри методик та технологій дошкільної освіти, кандидат філологічних наук.

Затверджено на засіданні кафедри методик та технологій дошкільної освіти

« » _____ 20 _____ року, протокол № ____ .

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Луценко І. О.
(прізвище, ініціали)

I. Опис навчальної дисципліни

Шифр дисципліни ВВ2.2.06

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю	
Галузь знань 01 Освіта (шифр, назва)	Кількість кредитів – 2,5 ЄКТС	Методи навчання: 1. Лекції. Семінарські заняття з застосуванням роздаткового матеріалу. 2. Індивідуалізоване спілкування студента з викладачем через мультимедійні засоби. 3. Використання мультимедійних освітніх технологій у процесі самонавчання (друковані, аудіо -, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж)	
Спеціальність (код, назва) 012 Дошкільна освіта	Загальна кількість годин 235		
Освітній рівень (бакалавр) бакалавр	<i>Денна</i> 91		<i>Заочна</i> 144
	Лекції:		
Статус дисципліни (Нормативна) нормативна	Семінарські (практичні) заняття:		
	<i>10 / 10</i>		<i>6</i>
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 3 (2020)	Лабораторні заняття:		
	<i>4</i>	<i>-</i>	
Семестр VI (денна форма) VII – VIII (заочна форма)	Індивідуальна робота:		
	<i>-</i>	<i>-</i>	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 6 год. - самостійна робота	Самостійна робота:		
	<i>48</i>	<i>128</i>	
Мова навчання– українська	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Передумови навчання загальна педагогіка, загальна та дитяча психологія, анатомія, фізіологія, українська мова за професійним спрямуванням, теорія навчання і виховання учнів початкової школи	Форми поточного контролю Творча робота, модульна контрольна робота		
	Форма підсумкового контролю Залік		

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика викладання освітньої галузі «Мова та література» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні досягнення сучасної методики викладання української мови в початковій школі, умови й шляхи їх реалізації в діяльності вчителя початкової ланки освіти з урахуванням інноваційних підходів до організації навчального процесу.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальний матеріал дисципліни спирається на базові положення курсів філософії, загальної педагогіки, загальної та дитячої психології, анатомії, фізіології, сучасної української мови за професійним спрямуванням, теорії навчання і виховання учнів початкової школи.

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є сформувані ґрунтовні теоретичні знання студентів з методики навчання української мови в початкових класах, а також практично-методичні уміння, необхідні для активної професійної діяльності майбутніх учителів з врахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа».

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика викладання освітньої галузі «Мова та література» є такі:

- 1) формування уявлень про основні концептуальні засади мовної освіти в Україні; роль рідної мови у розвитку національно-мовної особистості;
- 2) сформувані загальне поняття про методику української мови, її предмет і завдання; осмислити місце методики української мови в системі інших наук;
- 3) забезпечити засвоєння студентами теоретичних знань і професійних умінь, які допоможуть їм формувати в учнів комунікативну і соціокультурну компетентності;
- 4) розвивати у студентів пізнавальні інтереси, прагнення до удосконалення своєї професійної підготовки, уміння працювати з навчально-методичною літературою із застосуванням сучасних ІКТ.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№	Результати навчання	Компетентності
1.	<i>Знати</i> принципи, методи і прийоми розкриття суті певних мовних чи мовленнєвих явищ. <i>Вміти</i> добирати та використовувати систему вправ у процесі вивчення певних мовних і мовленнєвих явищ.	<i>Здатність</i> аналізувати та оцінювати мовні факти, володіти орфографічними та орфоепічними нормами; <i>здатність</i> будувати власну мовленнєву поведінку відповідно до реальних ситуацій спілкування, насамперед професійного.
2.	<i>Знати</i> вимоги шкільної програми	<i>Здатність</i> застосовувати мову в

	до кожного з розділів та зміст навчального матеріалу в шкільних підручниках для 1-4 класів. <i>Вміти</i> складати конспекти уроків української мови та читання; здійснювати спостереження й аналіз різних за змістом видів уроків; раціонально змістовно насичувати уроки, застосовувати різноманітні методи та прийоми ефективного оволодіння учнями знаннями; самостійно добирати дидактичний матеріал та наочні посібники до уроку	педагогічній діяльності, виконувати основні професійно-методичні функції.
3.	<i>Знати</i> психолого-педагогічні засади моделювання уроку мови в сучасних умовах розвитку початкової освіти. <i>Вміти</i> використовувати сучасні педагогічні технології навчання мови.	<i>Здатність</i> використовувати психологічні та педагогічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної програми відводиться 2,5 кредити ЄКТС 120/144 години.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Вступ. Методика навчання грамоти												
<i>Тема 1. Методика навчання української мови як педагогічна наука.</i>	9	2	2			5	17	1	1			15
<i>Тема 2. Методика навчання грамоти.</i>	9	2	2			5	17	1	1			15
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	18	4	4			10	34	2	2			30
Змістовий модуль 2.												
Методика розвитку мовлення учнів												
<i>Тема 1. Методика вивчення розділу «Мова і</i>	9	2	2			5	16	1				15

мовлення».												
<i>Тема 2. Розвиток мовлення молодших школярів на рівні тексту.</i>	9	2	2			5	17	1	1			15
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	18	4	4			10	33	2	1	-	-	30
Змістовий модуль 3.												
Методика класного та позакласного читання												
<i>Тема 1. Методика формування навичок читання в учнів початкової школи.</i>	11	2	2	2		5	17	1	1			15
<i>Тема 2. Методика позакласного читання.</i>	11	2	2			7	17	1	1			15
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	22	4	4	2		12	34	2	2			30
Змістовий модуль 4.												
Методика вивчення мовної теорії												
<i>Тема 1. Методика вивчення елементів лексикології.</i>	9	2	2			5	16	1				15
<i>Тема 2. Методика вивчення частин мови.</i>	14	2	4	2		6	15	2	1			12
<i>Тема 3. Методика вивчення фонетики, графіки та орфографії.</i>	9	2	2			5	12	1				11
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	32	6	8	2		16	43	4	1			38
Усього годин	90	18	20	4		48	144	10	6	-	-	128

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва розділів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій

1.	<u>Модуль 1</u> ВСТУП. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ	18	4
1.1.	<p>Тема 1. Методика навчання української мови як педагогічна наука. Предмет і завдання курсу, взаємозв'язок з іншими науками та дисциплінами. Принципи навчання української мови. Методи навчання. Дидактичні засоби навчання. Урок як основна форма навчально-виховного процесу з рідної мови. Українська мова як навчальний предмет.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 4, 5, 6, 11; допоміжна: 3, 6; інформаційні джерела: 1 – 7.</p>	9	2
1.2.	<p>Тема 2. Методика навчання грамоти. Психологічні і лінгвістичні засади методики навчання грамоти. Короткий огляд історії методів навчання грамоти. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Добукварний період. Букварний період. Робота над іншими видами мовленнєвої діяльності в період навчання грамоти. Післябукварний період. Схема аналізу Букваря.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 2, 8, 9, 11, 15, 19; допоміжна: 3, 4, 6. інформаційні джерела: 1 – 7.</p>	9	2
2.	<u>Модуль 2</u> МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ УЧНІВ	18	4
2.1.	<p>Тема 1. Методика вивчення розділу «Мова і мовлення». Основні уявлення про мову і мовлення, що формуються на уроках рідної мови в учнів початкових класів. Робота над текстом у 1 – 2 класах. Робота над текстом у 3 – 4 класах. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів. Робота над словосполученням. Робота над реченням. Типові помилки в побудові словосполучень і речень.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 4, 7, 10, 11;</p>	9	2

	<p>допоміжна: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; інформаційні джерела: 1 – 7.</p>		
2.2.	<p>Тема 2. Розвиток мовлення молодших школярів на рівні тексту. Завдання і зміст роботи з розвитку зв'язного мовлення. Види переказів і методика роботи над ними. Методика роботи над усним і письмовим твором. Аналіз учнівських творів, робота над їх удосконаленням. Опрацювання інформації в текстах різних видів, медіатекстах. Художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого досвіду.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 4, 7, 10, 11; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; інформаційні джерела: 1 – 7.</p>	9	2
3.	<p style="text-align: center;">Модуль 3</p> <p style="text-align: center;">МЕТОДИКА КЛАСНОГО ТА ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ</p>	22	4
3.1.	<p>Тема 1. Методика формування навичок читання в учнів початкової школи. Читання як навчальний предмет в початкових класах. Поняття читацької компетентності. Методика класного читання. Види та способи читання в початкових класах. Набуття уміння правильного читання. Формування навичок швидкого читання. Поняття виразного читання, формування навичок виразного читання в молодших школярів. Уроки класного читання. Типи уроків читання. Особливості вивчення творів різних жанрів на уроках читання.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 12, 14, 16; допоміжна: 3, 6; інформаційні джерела: 1 – 7.</p>	11	2
3.2.	<p>Тема 2. Методика позакласного читання. Особливості позакласного читання в початкових класах. Мета, завдання та особливості позакласного читання в початкових класах. Організація позакласного читання в молодших класах. Форми керівництва позакласним читанням. Загальні вимоги до проведення та організації уроків позакласного читання. Оцінювання позакласного читання в початкових класах.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i></p>	11	2

	Література: базова: 12, 14, 16; допоміжна: 3, 6; інформаційні джерела: 1 – 7.		
	Модуль 4	32	6
4.	МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ ТЕОРІЇ		
	<i>Тема 1. Методика вивчення елементів лексикології.</i>	9	2
4.1.	Завдання вивчення лексикології в початковій школі. Наукові засади вивчення елементів лексикології в початковій школі. Організація вивчення лексикології на уроках рідної мови. Основні принципи опрацювання лексичних тем. Види вправ з лексики. Елементи фразеології в навчанні рідної мови. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 17, 19; допоміжна: 3, 4, 6. інформаційні джерела: 1 – 7.		
4.2.	<i>Тема 2. Методика вивчення частин мови.</i> Етапи і методика формування граматичних понять. Методика вивчення іменника. Методика вивчення прикметника. Методика вивчення займенника. Методика вивчення дієслова. Методика вивчення прислівника. Методика ознайомлення з числівником. Методика ознайомлення зі службовими словами. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 17, 19; допоміжна: 3, 4, 6. інформаційні джерела: 1 – 7.	14	2
4.3.	<i>Тема 3. Методика вивчення фонетики, графіки та орфографії.</i> Ознайомлення з особливостями голосних і приголосних звуків. Вивчення теми «Голосні звуки і позначення їх буквами». Вивчення теми «Приголосні звуки. Тверді та м'які приголосні, способи позначення їх на письмі». Вивчення теми «Дзвінки та глухі приголосні». Вивчення теми «Склад», «Наголос». Психологічні основи методики навчання орфографії. Процес формування орфографічних дій і навичок правопису. Правила правопису. Робота над їх засвоєнням. Види правописних вправ. Методика їх проведення. Робота над пунктуацією на уроках рідної мови. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i>	9	2

	Література: базова: 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 17, 19; допоміжна: 3, 4, 6. інформаційні джерела: 1 – 7.		
--	---	--	--

1.2. Плани семінарських і практичних занять

Семінарське заняття № 1

Методика навчання української мови як педагогічна наука

1. Методика викладання мови – педагогічна наука.
2. Принципи, методи і прийоми методики викладання рідної мови.
3. Урок як основна форма освітнього процесу з рідної мови.
4. Українська мова як навчальний предмет.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Обґрунтуйте особливе місце курсу української мови серед навчальних предметів початкової школи.
- Розкрийте особливості методики навчання української мови в початковій школі, зумовлені специфікою курсу української мови, що його опрацьовують молодші школярі.
- Підготуйте письмове повідомлення на тему «Будова і навчальні вимоги оновленої шкільної програми з української мови початкових класів».

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 4, 5, 6, 11;

допоміжна: 3, 6;

інформаційні джерела: 1 – 7.

Семінарські заняття № 2

Наукові основи методики навчання грамоти

1. Педагогічні вимоги до процесу навчання грамоти з урахуванням вікових особливостей дітей.
2. Лінгвістичні і психолого-педагогічні засади методики навчання грамоти.
3. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Розкрийте суть читання та письма як основних складових навчання грамоти.
- Здійсніть огляд історії методів навчання грамоти (буквоскладальний синтетичний метод, складовий синтетичний метод, звуковий аналітичний метод, звуковий синтетичний метод, звуковий аналітико-синтетичний метод, метод цілих слів). Визначте основні критерії їх класифікації.
- Проаналізуйте і дайте коротку характеристику одного з українських букварів, за яким здійснювалося навчання грамоти протягом 1946 –

1969 рр. Порівняйте із букварем, що пропонується до використання у початковій школі сьогодні.

- Розробіть одну вправу ігрового характеру на звуковий аналіз і звуковий синтез.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 2, 8, 9, 11, 15, 19;

допоміжна: 3, 4, 6.

інформаційні джерела: 1 – 7.

Практичне заняття № 1

Добукварний період навчання грамоти

1. Основні навчально-виховні завдання добукварного періоду.
2. Розвиток усного мовлення – провідний принцип і мета роботи в добукварний період. Види вправ з розвитку мовлення та мислення.
3. Формування в учнів фонематичного слуху.
4. Розвиток умінь здійснювати мовний аналіз.
5. Методика ознайомлення учнів з технічними та гігієнічними вимогами успішного формування та розвитку навичок письма. Система підготовчих вправ з письма.
6. Особливості структури і методики уроків добукварного періоду.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Охарактеризуйте основні завдання добукварного періоду.
- Користуючись зошитом для письма з друкованою основою, охарактеризуйте в загальних рисах систему підготовчих графічних вправ.
- Побудуйте один урок добукварного періоду з читання та один урок з письма.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 2, 8, 9, 11, 15, 19;

допоміжна: 3, 4, 6.

інформаційні джерела: 1 – 7.

Практичні заняття № 2

Букварний і післябукварний періоди навчання грамоти

1. Етапи букварного періоду та завдання кожного з них.
2. Структура уроку читання на ознайомлення з новою буквою.
3. Види аналітико-синтетичних вправ у букварний період, методика їх проведення.
4. Структура уроку письма на вивчення нової букви.
5. Робота над іншими видами мовленнєвої діяльності в період навчання грамоти (аудіювання, говоріння, розвиток мовленнєвого слуху, збагачення словникового запасу учнів).
6. Особливості уроків після букварного періоду навчання грамоти.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Охарактеризуйте основні види роботи, які застосовуються на уроці письма в букварний період.
- Ознайомтеся з методичним посібником О. Ю. Прищепи «Навчання письма в 1 класі» (К. : Освіта, 2004) і самостійно побудуйте урок письма на вивчення однієї з літер. Виготовте наочні посібники для цього уроку.
- Охарактеризуйте основні завдання після букварного періоду навчання грамоти.
- Складіть бібліографічний покажчик статей з проблем навчання грамоти журналу «Початкова школа» за останні п'ять років.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 2, 8, 9, 11, 15, 19;

допоміжна: 3, 4, 6.

інформаційні джерела: 1 – 7.

Семінарські заняття № 3

Методика розвитку мовлення учнів

1. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів..
2. Шляхи формування уявлень про текст, його тему, основну думку, будову, засоби зв'язку речень у тексті.
3. Методика вивчення розділу «Текст»: робота над текстом у 1 – 2 та 3 – 4 класах.
4. Розвиток мовлення молодших школярів на рівні тексту.
5. Види переказів і методика роботи над ними.
6. Методика роботи над усним і письмовим твором.
7. Опрацювання інформації в текстах різних видів, медіатекстах. Художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого досвіду.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Розкрийте методику формування в молодших школярів умінь будувати діалог. Продемонструйте її на прикладі фрагмента уроку, присвяченого складанню діалогу.
- Проаналізуйте і порівняйте програмні вимоги до діалогічного мовлення учнів 1, 2, 3 і 4 класів.
- Доберіть завдання і вправи на розвиток техніки мовлення (дихання, дикції).
- Розробіть конспект уроку докладного або вибіркового письмового переказу тексту.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 4, 7, 10, 11;

допоміжна: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7;

інформаційні джерела: 1 – 7.

Семінарські заняття № 4-5

Виховне освітньо-пізнавальне значення читання в початкових класах

1. Короткий історико-критичний огляд методів класного читання.
2. Внесок українських методистів і педагогів початку ХХ ст. у розвиток методики читання.
3. Читання як вид мовленнєвої діяльності. Поняття читацької компетентності молодших школярів.
4. Методика проведення голосного та мовчазного читання. Співвідношення цих двох видів читання в початкових класах.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Розкрийте особливості читання як виду мовленнєвої діяльності.
- Підготуйте письмовий порівняльний аналіз специфіки голосного та мовчазного видів читання.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 12, 14, 16;

допоміжна: 3, 6;

інформаційні джерела: 1 – 7.

Практичне заняття № 3

Прийоми розвитку та удосконалення якостей читання учнів

1. Критерії виявлення свідомого читання. Прийоми роботи, спрямовані на усвідомлення змісту прочитаного.
2. Вимоги до правильного читання, умови його забезпечення.
3. Етапи роботи над художнім твором. Прийоми розвитку пізнавального інтересу на уроках читання у роботі над різноманітними літературними жанрами (художнє оповідання, казка, вірш, байка, науково-популярна стаття, нарис, усна народна творчість).
4. Види, прийоми роботи, що передують читанню літературних творів для підготовки учнів до їх сприймання.
5. Види наочності на уроках читання, методика її використання.
6. Структура уроків читання на вивчення нового матеріалу та узагальнення знань. Засоби підвищення їх ефективності.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Охарактеризуйте основні завдання методики класного читання в початковій школі.
- Розробіть урок класного читання народної казки. Підготуйте наочність до нього.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 12, 14, 16;

допоміжна: 3, 6;

інформаційні джерела: 1 – 7.

Лабораторне заняття № 1

Спостереження уроку читання (вивчення оповідання)

Мета заняття: поглиблювати знання з методики класного читання; розвивати професійні вміння майбутнього вчителя; сприяти формуванню індивідуального стилю педагогічної діяльності.

Схема аналізу уроку

1. Загальні відомості про урок:

- назва предмета, клас, школа, прізвище, ім'я, по батькові вчителя, дата проведення, тема уроку;
- місце уроку серед інших уроків цієї ж теми;
- структура уроку, послідовність його етапів та їх тривалість;
- зміст уроку: науковість, оптимальність (чи відповідає тип та структура уроку його змісту, завданням і меті, а також логіці навчального процесу).

2. Аналіз змісту етапів уроку:

- організація класу і повідомлення завдань уроку: підготовка до уроку, обстановка в класі, обладнання уроку, постановка мети і завдань уроку;
- актуалізація опорних знань, умінь і навичок: підготовча робота, прийоми забезпечення інтересу до теми, що вивчалася, з'ясування знань учнів із конкретного питання;
- формування нових знань, умінь і навичок учнів: чи виник інтерес до теми, як здійснювалася мотивація навчання, чи забезпечувалась реалізація принципів науковості, систематичності, доступності, наступності, які методи і прийоми застосовувалися, як вони поєднувалися, чи зрозуміли учні новий матеріал; Особливу увагу варто звернути на:
- різні види словникової роботи;
- читання оповідання (якість читання, забезпечення цілісного сприймання);
- робота над текстом: прийоми і види роботи, послідовність у постановці запитань з метою розкриття змісту оповідання, характеристики образів, змістовність бесід, дотримання вимог до запитань, робота над зображувальними засобами, види читання, творчі завдання у зв'язку з прочитаним, робота над планом і переказом;
- доцільність використання унаочнення;
- підсумкова бесіда;
- проаналізувати визначення головної думки, вираження власного ставлення до зображуваного у творі.

3. Результативність уроку: наскільки успішно досягнута на уроці освітня, розвивальна, виховна мета; якість знань (свідомість, міцність, глибина, дієвість), умінь застосовувати їх на практиці; які елементи уроку мали найбільший виховний вплив на учнів.

4. Поведінка вчителя на уроці: педагогічний такт і культура мовлення, вміння організувати роботу на уроці, ставлення до учнів; чи раціонально використовує час, чи викликає інтерес до предмета, чи володіє емоційністю викладу, чи має авторитет.

5. Поведінка учнів на уроці: ступінь активності й дисциплінованості, культура мовлення, ступінь загального розвитку, ставлення до вчителя і однокласників, наявність інтересу до навчального предмета.

6. Висновки і пропозиції: Які конкретні висновки і пропозиції можна зробити до аналізованого уроку (яка загальна оцінка уроку, що цінного з нього можна запозичити для впровадження у практику, як позбутися наявних недоліків та закріпити досягнені успіхи на наступних уроках, як удосконалити процес навчання та поліпшити якість уроку).

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 12, 14, 16;

допоміжна: 3, 6;

інформаційні джерела: 1 – 7.

Практичне заняття № 4

Методика позакласного читання

1. Завдання і організація позакласного читання в початкових класах.
2. Форми керівництва позакласним читанням. Три етапи формування читацької самостійності учнів, завдання кожного з них.
3. Види уроків позакласного читання, їх зміст та основні завдання.
4. Облік і оцінка знань з позакласного читання.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Охарактеризуйте основні завдання методики позакласного читання в початковій школі.
- Розробіть урок позакласного читання художнього оповідання.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 12, 14, 16;

допоміжна: 3, 6;

інформаційні джерела: 1 – 7.

Практичне заняття № 5

Методика вивчення мовної теорії

1. Методика вивчення елементів лексикології.
2. Методика вивчення частин мови.
3. Методика вивчення розділу «Будова слова».
4. Методика вивчення фонетики і графіки.
5. Методика вивчення орфографії.

Завдання до теми (для самостійного опрацювання):

- Визначте основні критерії розрізнення понять «вивчення лексикології» та «словникова робота».
- Розробіть конспект уроку вивчення однієї з лексичних тем.
- Доберіть приклади завдань і вправ, які сприятимуть формуванню в учнів умінь розрізняти частини мови.

- Розробіть систему лексико-граматичних завдань, спрямованих на збагачення словника молодших школярів у процесі вивчення частин мови (клас і тему оберіть самостійно).
- Підготуйте фрагмент уроку на опрацювання іменника, прикметника, дієслова (на вибір) за лінійно-концентричним принципом програми.
- Розкажіть про методику звукового і звуко-буквенного аналізів. Визначте спільне та відмінне.
- Доберіть вправи, які б допомогли учням усвідомити різницю між: а) звуком і буквою; б) голосними і приголосними звуками; в) приголосними твердими і м'якими.
- Охарактеризуйте види правописних вправ та методику їх проведення.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

базова: 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 17, 19;

допоміжна: 3, 4, 6.

інформаційні джерела: 1 – 7.

Лабораторне заняття № 2

Спостереження уроку засвоєння нових знань з української мови

Мета заняття: під час спостереження уроку зробити запис його структури, обґрунтувати доцільність використаних методів і прийомів. Зробити висновки про виконання вчителем основних вимог до сучасного уроку мови.

Завдання для спостереження і письмового аналізу

1. Проаналізувати, яким чином учитель оголошує тему і робить мотивацію навчальної діяльності учнів.
2. Прослідкувати, які запитання та завдання ставить учитель для актуалізації опорних знань і чуттєвого досвіду учнів.
3. Зафіксувати, скільки часу відведено на вивчення нового матеріалу.
4. Визначити метод вивчення нового матеріалу.
5. Проаналізувати зміст текстового матеріалу для спостереження мовних фактів з метою виділення істотних ознак поняття, яке вивчаються.
6. Послідовно записати запитання вчителя до аналізу.
7. Проаналізувати ступінь активності учнів у процесі формування граматичного (чи фонетичного) поняття.
8. Визначити види і прийоми роботи для узагальнення ознак нового поняття, у роботі над правилом; місце підручника у роботі вчителя і учнів.
9. Звернути увагу на доцільність використання унаочнення, таблиць, схем, роздаткового матеріалу.
10. Проаналізувати прийоми роботи, види вправ для закріплення вивченого.
11. Зробити висновок про реалізацію на уроці принципу вивчення мовних явищ у зв'язку і взаємозумовленості (вивчення мови як системи), про набуття учнями мовленнєвих навичок.
12. Проаналізувати реалізацію мети уроку.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:
 базова: 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 13, 17, 19;
 допоміжна: 3, 4, 6.
 інформаційні джерела: 1 – 7.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдань для самостійної роботи	Кількість год.	Форма звітності	Рекомендовані інформаційні джерела
Змістовий модуль I				
ВСТУП. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ (18 год.)				
I.	Семінарське заняття № 1. <i>Методика навчання української мови як педагогічна наука</i>	4 год.		Література: базова: 4, 5, 6, 11; допоміжна: 3, 6; інформаційні джерела: 1 – 7.
1.	Підготовка до обговорення питань заняття	2 год.	Усна відповідь	
2.	Підготовка письмового повідомлення на тему «Будова і навчальні вимоги оновленої шкільної програми з української мови початкових класів»	2 год.	Конспект+захист конспекту	
II.	Семінарське заняття № 2. <i>Наукові основи методики навчання грамоти</i>	5 год.		Література: базова: 2, 8, 9, 11, 15, 19; допоміжна: 3, 4, 6. інформаційні джерела: 1 – 7.
1.	Підготовка до обговорення питань заняття	2 год.	Усна відповідь	
2.	Складання огляду історії методів навчання грамоти (буквоскладальний синтетичний метод, складовий синтетичний метод, звуковий аналітичний метод, звуковий синтетичний метод, звуковий аналітико-синтетичний метод, метод цілих слів).	1 год.	Наукове повідомлення	
3.	Розробка вправ ігрового характеру на звуковий аналіз і звуковий синтез (2 – 3 вправи).	2 год.	Комплекс вправ (у письмовій формі)	
III.	Практичне заняття № 1 <i>Добукварний період навчання грамоти</i>	4 год.		Література: базова: 2, 8, 9, 11, 15, 19; допоміжна: 3, 4, 6. інформаційні джерела: 1 – 7.
1.	Підготовка до обговорення питань заняття	2 год.	Усна відповідь	
2.	Складання конспектів уроку добукварного періоду з читання та уроку з письма	6 год.	Конспекти	
IV.	Практичні заняття № 2. <i>Букварний і післябукварний періоди</i>	5 год.		Література: базова: 2, 8, 9,

	навчання грамоти			11, 15, 19;
1.	Підготовка до обговорення питань заняття	2 год.	Усна відповідь	допоміжна: 3, 4, 6.
2.	Написання конспекту уроку письма на вивчення однієї з літер. Виготовлення наочних посібників для цього уроку.	2 год.	Презентація уроку	інформаційні джерела: 1 – 7.
3.	Складання бібліографічного покажчика статей з проблем навчання грамоти журналу «Початкова школа» за останні п'ять років.	1 год.	Усна відповідь та письмовий примірник	

Змістовий модуль II
МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ УЧНІВ (18 год.)

I.	Семінарське заняття № 3 Методика розвитку мовлення учнів	18 год.		Література: базова: 12, 14, 16;
1.	Підготовка до обговорення питань заняття	6 год.	Усна відповідь	допоміжна: 3, 6;
2.	Зробити добірку завдань і вправ на розвиток техніки мовлення (дихання, дикції).	6 год.	Презентація добарки	інформаційні джерела: 1 – 7.
3.	Розробка конспекту уроку докладного або вибіркового письмового переказу тексту.	6 год.	Конспект	

Змістовий модуль III
МЕТОДИКА КЛАСНОГО ТА ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ
(22 год.)

I.	Практичне заняття № 3. Прийоми розвитку та удосконалення якостей читання учнів	8 год.		Література: базова: 12, 14, 16;
1.	Підготовка до обговорення питань заняття	2 год.	Усна відповідь	допоміжна: 3, 6;
2.	Розробка уроку класного читання народної казки з наочністю до нього.	6 год.	Підготовка виставки (оформлення списку дитячих творів+титольні аркуші+анотації)	інформаційні джерела: 1 – 7.
II.	Практичне заняття № 4 Методика позакласного читання	14 год.		Література: базова: 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10;
1.	Підготовка до обговорення питань заняття	4 год.	Усна відповідь	інтернет ресурси: 1 – 7.
2.	Розробка уроку позакласного читання художнього оповідання.	10 год.	Розробка абетки (формат А3)	

Змістовий модуль IV
МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ ТЕОРІЇ (32 год.)

I.	Практичне заняття № 5. Методика вивчення мовної теорії	32 год.		Література: базова: 1, 3, 4,
-----------	---	----------------	--	---------------------------------

1.	Підготовка до обговорення питань заняття	4 год.	Усна відповідь	7, 8, 9, 10; інтернет ресурси: 1 – 7.
2.	Розробка конспекту уроку вивчення однієї з лексичних тем.	6 год.	Підготовка конспекту	
3.	Добір прикладів завдань і вправ, які сприятимуть формуванню в учнів умінь розрізняти частини мови.	5 год.	Добірка завдань	
4.	Розробка системи лексико-граматичних завдань, спрямованих на збагачення словника молодших школярів у процесі вивчення частин мови (клас і тему за вибором студента).	5 год.	Добірка завдань	
5.	Підготовка фрагменту уроку на опрацювання іменника, прикметника, дієслова (на вибір) за лінійно-концентричним принципом програми.	6 год.	Конспект уроку	
6.	Підготовка фрагменту уроку на опрацювання іменника, прикметника, дієслова (на вибір) за лінійно-концентричним принципом програми.	6 год.	Конспект уроку	

Для самостійної роботи студентів пропонується підготовка рефератів із подальшим їх захистом.

Теми рефератів

1. Розвиток мовлення шестирічних першокласників.
2. Методика опрацювання звука та букви в букварний період навчання грамоти.
3. Наочність у період навчання грамоти.
4. Засвоєння елементів фонетики в період навчання грамоти.
5. Використання дидактичних ігор на уроках читання і письма.
6. Розвиток мовлення першокласників у процесі роботи над матеріалом Букваря.
7. Словниково-логічні вправи в період навчання грамоти.
8. Шляхи збагачення словникового запасу молодших школярів.
9. Навчання молодших школярів роботи зі словниками.
10. Українознавчий аспект вивчення лексики в початковому курсі рідної мови.
11. Лексичні діалектизми в творчості українських дитячих письменників.
12. Навчання молодших школярів уміння тлумачити лексичне значення слова.
13. Методика опрацювання іменника в початковій школі.
14. Методика опрацювання прикметника в початковій школі.
15. Використання ігор і цікавих вправ у процесі вивчення частин мови.

16. Типологія вправ на формування в учнів початкової школи поняття про лексико-граматичні категорії іменника.
17. Типологія вправ на формування в учнів початкової школи поняття про граматичні категорії прикметника.
18. Типологія вправ на формування в учнів початкової школи поняття про граматичні категорії дієслова.
19. Взаємозв'язок морфемного аналізу й синтезу на уроках з теми «Будова слова».
20. Види орфографічних вправ та методика їх проведення на уроках рідної мови.
21. Методика роботи над засвоєнням правопису слів, які слід запам'ятати.
22. Роль звукового та звуко-буквенного аналізу слів у виробленні в молодших школярів правописних навичок.
23. Ознайомлення учнів початкових класів з формулами мовленнєвого етикету.
24. Робота над письмовим переказом у початкових класах.
25. Робота над створенням твору-опису в початкових класах.
26. Формування в учнів умінь складати твори розповідного характеру.
27. Навчання молодших школярів будувати міркування.
28. Методика оцінювання учнівських переказів і творів.
29. Використання виражальних засобів мови в учнівських творчих роботах.
30. Робота над засвоєнням звертання на уроках рідної мови.
31. Ознайомлення з будовою речення в 1 – 2 класах.
32. Робота над засвоєнням граматичної основи речення.
33. Робота над практичним засвоєнням поняття «однорідні члени речення».
34. Особливості проведення синтаксичного розбору речення в початкових класах.

Захист реферативного повідомлення відбувається з урахуванням таких основних критеріїв:

- 1) наявність правильно оформленої реферативної роботи (не менше 10 – 15 сторінок друкованого тексту);
- 2) усний виступ студента за темою реферату, який має презентувати результати реферативного дослідження (тривалість виступу \approx 3 – 4 хв.);
- 3) колективне обговорення виступу з визначенням позитивного та негативного у роботі, на основі якого й оцінюється реферат.

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Семінарські заняття передбачають усні відповіді студентів на поставлені питання, що стосуються найважливіших аспектів основних понять методики викладання освітньої галузі «Мова та література». На практичних заняттях пропонуються до виконання деякі форми творчої роботи: виконання логічних

дій доведення та спростування, здійснення порівняльного аналізу, обговорення дискусійних питань, складання міні-глосарію з окремої теми та плану-конспекту уроку для молодших школярів тощо. За умов дистанційного навчання освітній процес здійснюється у формі індивідуалізованого спілкування студента з викладачем через мультимедійні засоби, а також із використанням мультимедійних освітніх технологій у процесі самонавчання (друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж).

Лабораторні заняття передбачають участь студентів у педагогічному процесі. Мета цих занять – ознайомлення з різними видами діяльності учителя початкових класів. У ході лабораторних занять студенти спостерігають за навчальним процесом, вчать аналізувати уроки і позакласну роботу з мови, знайомляться з планування, складають плани-конспекти уроків різних типів, розробляють системи тренувальних завдань і вправ, визначають їх ефективність для формування мовленнєвих і правописних навичок, готують дидактичний матеріал для уроків. Лабораторні заняття проводяться в школі.

При оцінюванні знань студентів застосовуються такі види контролю: поточний контроль (опитування, дискусії, заслуховування фіксованих виступів, обговорення рефератів з проблематики семінарських занять); рубіжний контроль (контрольна робота або тестування з окремих тем програми на завершення вивчення певного змістового модуля).

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Для підсумкового оцінювання знань студентів проводиться залік.

Питання для підготовки до заліку

1. Предмет і завдання курсу, взаємозв'язок з іншими науками та дисциплінами.
2. Принципи навчання української мови.
3. Методи навчання рідної мови.
4. Дидактичні засоби навчання рідної мови.
5. Урок як основна форма навчально-виховного процесу з рідної мови.
6. Українська мова як навчальний предмет.
7. Психологічні і лінгвістичні засади методики навчання грамоти.
8. Короткий огляд історії методів навчання грамоти.
9. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.
10. Добукварний період.
11. Букварний період.
12. Робота над іншими видами мовленнєвої діяльності в період навчання грамоти.
13. Післябукварний період.
14. Схема аналізу Букваря.
15. Основні уявлення про мову і мовлення, що формуються на уроках рідної мови в учнів початкових класів.
16. Робота над текстом у 1 – 2 класах.
17. Робота над текстом у 3 – 4 класах.

18. Наукові основи методики розвитку мовлення молодших школярів.
19. Робота над словосполученням.
20. Робота над реченням.
21. Типові помилки в побудові словосполучень і речень.
22. Завдання і зміст роботи з розвитку зв'язного мовлення.
23. Види переказів і методика роботи над ними.
24. Методика роботи над усним і письмовим твором.
25. Аналіз учнівських творів, робота над їх удосконаленням.
26. Читання як навчальний предмет в початкових класах.
27. Методика класного читання.
28. Види та способи читання в початкових класах. Набуття уміння правильного читання.
29. Формування навичок швидкого читання у молодших школярів.
30. Поняття виразного читання, формування навичок виразного читання в молодших школярів.
31. Уроки класного читання. Типи уроків читання.
32. Особливості вивчення творів різних жанрів на уроках читання.
33. Особливості позакласного читання в початкових класах. Мета, завдання та особливості позакласного читання в початкових класах.
34. Організація позакласного читання в молодших класах. Форми керівництва позакласним читанням.
35. Загальні вимоги до проведення та організації уроків позакласного читання.
36. Оцінювання позакласного читання в початкових класах.
37. Завдання вивчення лексикології в початковій школі.
38. Наукові засади вивчення елементів лексикології в початковій школі.
39. Організація вивчення лексикології на уроках рідної мови.
40. Основні принципи опрацювання лексичних тем.
41. Види вправ з лексики.
42. Елементи фразеології в навчанні рідної мови.
43. Етапи і методика формування граматичних понять.
44. Методика вивчення іменника.
45. Методика вивчення прикметника.
46. Методика вивчення займенника.
47. Методика вивчення дієслова.
48. Методика вивчення прислівника.
49. Методика ознайомлення з числівником.
50. Методика ознайомлення зі службовими словами.
51. Ознайомлення з особливостями голосних і приголосних звуків.
52. Вивчення теми «Голосні звуки і позначення їх буквами».
53. Вивчення теми «Приголосні звуки. Тверді та м'які приголосні, способи позначення їх на письмі».
54. Вивчення теми «Дзвінки та глухі приголосні».
55. Вивчення теми «Склад», «Наголос».
56. Психологічні основи методики навчання орфографії.
57. Процес формування орфографічних дій і навичок правопису.

58. Правила правопису. Робота над їх засвоєнням.
59. Види правописних вправ. Методика їх проведення.
60. Робота над пунктуацією на уроках рідної мови.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Контроль успішності студентів із урахуванням поточного і підсумкового оцінювання проводиться відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види і терміни контролю. **Підсумковий рейтинговий бал** складається з **суми семестрових рейтингових балів**.

Шкала оцінювання поточного контролю

1. Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється:

0 балів – відповідь відсутня.

1 бал – відповідь частково правильна, але студент допускається значної кількості грубих помилок.

2 бали – відповідь студента частково правильна, але допускаються значні помилки.

3 бали – відповідь правильна, неповна, допускаються незначні помилки.

4 бали – відповідь правильна, неповна, студент не допускається помилок.

5 балів – відповідь правильна, повна, без помилок.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (реферату)

0 - 2 бали – завдання виконане частково (тема розкрита не повністю, відсутня презентація, оформлення не відповідає вимогам).

3 - 4 бали – завдання виконане частково (тема розкрита повністю, відсутня презентація, оформлення не відповідає вимогам).

5 - 6 балів – завдання виконане частково (тема розкрита повністю, презентація частково супроводжує зміст доповіді, оформлення відповідає вимогам).

7 - 8 балів - завдання виконане частково (тема розкрита повністю, презентація повністю супроводжує зміст доповіді, оформлення відповідає вимогам).

9 - 10 балів - завдання виконане повністю (тема розкрита повністю, презентація повністю супроводжує зміст доповіді, оформлення відповідає вимогам).

Критерії оцінювання підсумкових (модульних) контрольних робіт

Протягом вивчення дисципліни проводиться три модульних контрольних роботи. Перша та друга модульні роботи передбачають виконання студентом тестового завдання з відповідним розрахунком балів (за правильну відповідь на одне питання студент отримує 1 бал; всього в тесті 10 питань). Друга модульна робота складається з трьох завдань (два теоретичних та одне практичне). Перші два завдання оцінюються трьома балами, а за виконання третього практичного завдання студент отримує 4 бали; в підсумку всі бали додаються.

0 балів – завдання не виконане.

- 1 бал** – завдання виконане з великою кількістю помилок.
- 2 бали** – завдання виконане частково допускаються значні помилки.
- 3 бали** – завдання виконане частково, допускаються незначні помилки.
- 4 бали** - завдання виконане повністю, помилок немає, приклади не наведені.
- 5 балів** - завдання виконане повністю, помилок немає, наведені приклади.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
відмінно	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні та творчому використанні набутих знань та умінь, за виконання завдань у повному обсязі.
добре	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань; за виконання завдань у достатньому обсязі.
задовільно	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних

	завдань.
незадовільно	ставиться студентіві, відповідь якого під час відтворення основного програмного матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

VI. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Методика викладання освітньої галузі «Мова та література»,
«Дошкільна освіта», III курс
6 семестр

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VIII	IX	X
Модулі	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		
Лекції	1, 2	3	4, 5	6	7, 8	9	10	11	12
Дати									
Теоретичні розділи	Вступ. Методика навчання грамоти		Методика розвитку мовлення учнів		Методика класного та позакласного читання		Методика вивчення мовної теорії		
Теми лекцій	Методика навчання української мови як педагогічна наука Методика навчання грамоти		Методика вивчення розділу «Мова і мовлення» Розвиток мовлення молодших школярів на рівні тексту		Методика формування навичок читання в учнів початкової школи Методика позакласного читання		Методика вивчення елементів лексикології Методика вивчення частин мови Методика вивчення фонетики, графіки та орфографії		

Теми семінарських і практичних занять	Методика навчання української мови як педагогічна наука	Букварний і післябукварний періоди навчання грамоти	Методика розвитку мовлення учнів	Розвиток мовлення молодших школярів на рівні тексту	Виховне освітньо-пізнавальне значення читання в початкових класах	Прийоми розвитку та удосконалення якостей читання учнів Методика позакласного читання	Методика вивчення мовної теорії	Методика вивчення мовної теорії	Методика вивчення мовної теорії
Види контролю		Контрольне тестування. Контрольні роботи. Реферат.							
		Залік							

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні джерела

1. Бадер В. І. Розвиток зв'язного мовлення школярів: навч. посібник / В. І. Бадер. – К. : ІЗМН, 1997. – 92 с.
2. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2006.
3. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
4. Дубовик С. Розвиток діалогічного мовлення школярів на уроках української мови / С. Дубовик // Початкова освіта. – 2002. – № 7.
5. Каніщенко А. П. Лекційно-практичний курс із дисципліни «Методика навчання української мови в початковій школі» (розділи «Методика вивчення мовної теорії», «Методика розвитку усного та писемного зв'язного мовлення») / А. П. Каніщенко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. – 176 с.
6. Каніщенко А. П. Лекційно-практичний курс із дисципліни «Методика навчання української мови в початковій школі». Книга 2 (розділи «Методика навчання грамоти», «Методика літературного читання») / А. П. Каніщенко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. – 256 с.
7. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі: навчальний посібник / І. Ф. Кирей, В. А. Трунова. – К.: Рад. школа, 1994.
8. Коваль Г. П. Методика викладання української мови: [навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів] / Г. П. Коваль, Н. І. Деркач, М. М. Наумчук. – Тернопіль: Астон, 2008. – 287 с.

9. Літературне читання: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2 – 4 класи (оновлена) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
10. Лобчук О. Усний переказ як засіб розвитку зв'язного мовлення / О. Лобчук // Початкова школа. – 2002. – № 2.
11. Методика викладання української мови / [за ред. С.І.Дорошенка]. – К.: Вища школа, 1992.
12. Олійник Г.А. Формування навичок виразного читання в 1 класі / Г. А. Олійник. – Тернопіль: Астон, 2001.
13. Пентиліук М. І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навчальний посібник / М. І. Пентиліук, Т. Г. Окунович. – К.: Ленвіт, 2006. – 134 с.
14. Прищепа О.Ю. Навчання письма в 1 класі: посіб. для вчителя / О. Ю. Прищепа. – К.: Освіта, 2004.
15. Сапун Г.М. Уроки навчання грамоти / Г. М. Сапун. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1998.
16. Сапун Г. М. Уроки читання в першому класі. Посібник для вчителя / Г. М. Сапун. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2000.
17. Соловець Л. Фразеологізми як засіб формування культури спілкування молодших школярів / Л. Соловець // Початкова школа. – 2006. – № 6, 7.
18. Українська мова: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (оновлена) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
19. Цєпова І. В. Розвиток навичок мовленнєвої діяльності молодших школярів: аудіювання, говоріння / І. В. Цєпова, О. Я. Харченко. – Х. : Веста: Ранок, 2008. – 176 с.
20. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс / [за ред. А.П.Каніщенко, Г.О.Ткачук]. – К.: Промінь, 2003. – 232 с.

Додаткові джерела

1. Кидисюк Н.П. Збірник переказів з української мови для початкових класів / Н. П. Кидисюк. – Харків: Ранок, 1999.
2. Могила Н.М. З живого джерела. Позакласна робота з української мови / [за ред. А.П.Загнітка]. – Донецьк: Академія, 1997. – 200 с.
3. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах: посібник для вчителя / О. Я. Савченко. – К.: Магістр-S, 1997.
4. Хорошковська О.Н. Розвиток мовлення молодших школярів / О. Н. Хорошковська. – К.: Рад. школа, 1985.

Інформаційні ресурси

1. Урядовий портал – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
2. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України – <http://www.mon.gov.ua/>
3. Нова українська школа – <http://nus.org.ua/>

Робоча програма переглянута та узгоджена на засіданні кафедри
« _____ » _____ 20 __ р.

Завідувач кафедри _____ проф. І. О. Луценко

Внесені зміни затверджую

Проректор з навчально-методичної роботи

_____ Р.М. Вернидуб
« _____ » _____ 20 __ р.